

Asia: VN/28937/2021

Työryhmän mietintö pienten riita-asioiden menettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää pienriitamenettelyn säätämistä kannatettavana, ja se tulisi huoneenvuokra-asioita koskevan kokeilun jälkeen säätää muihinkin pieniin riita-asioihin, mikäli kokeilu on ollut onnistunut. Mikäli mietinnössä selostetun erillisen menettelyn säätämistä ei pidetä tarkoituksenmukaisena, oikeudenkäymiskaaren mukaista riita-asiain menettelyä tulisi joka tapauksessa keventää tämän lausunnon lopussa ehdotetun mukaisesti.

Rahamääräisen intressin asettaminen 10.000 euroon on kannatettavaa. Harkittavan arvoista voisi olla myös se, voisiko mainitun määrän ylittävää riitaa myös käsitellä pienriitamenettelyssä, jos edellytykset menettelylle muuten täyttyvät ja kumpikin osapuoli sitä pyytää.

Myös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden euromääräisten rajojen asettamista voidaan lähtökohtaisesti pitää järkevänä. Nyt esitetyt rajat ovat kuitenkin hyvin tiukat ja niiden nostamista voisi harkita esimerkiksi 600 ja 900 euroon.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää ongelmallisena avustajien kelpoisuusedellytysten keventämistä esitetyssä laajuudessa. Kehityskulkua, jossa perustellusti lainsäädännöllä kiristettyjen avustajien kelpoisuusedellytyksiä kevennetään, ei ole pidettävä toivottavana. Riskinä on erityisen, juridista koulutusta ja osaamista vailla olevan ammattiryhmän syntyminen hoitamaan ihmisten pieniä riitoja. Kehitystä on pidettävä oikeusturvan vastaisena ja se heikentää oikeudenkäyntien laatua. Sen sijaan oikeus voisi sallia erityisestä syystä osapuolen lähisukulaisen tai muun läheisen toimia avustajana, jos osapuoli ei itse kykene asiaa hoitamaan. Esimerkiksi iäkkään osapuolen lapsi tai sairastuneen osapuolen puoliso (tai muu läheinen henkilö) voisi toimia näissä tilanteissa avustajana edellytyksin, ettei osapuoli siihen itse kykene. Osapuolelle ei tulisi antaa valtaa kaikissa tilanteissa käyttää asiassa juridista koulutusta vailla olevaa asiamiestä tai avustajaa.

Pienriitamenettelyn 6 a luvun 16 §:n säännös on järkevä ja kannatettava, mutta sitä voidaan arvostella sillä perusteella, että alioikeudessa olisi tarpeen muutenkin pystyä perustelemaan ratkaisu riittävän tiiviisti. Kuten perusteluissa on todettu, tälläkään hetkellä ei edellytetä esimerkiksi näytön yksityiskohtaista selostamista ja kärjäoikeuksien ja hovioikeuksien päätösten perustelut ovat usein turhankin laajat ja osapuolten kannalta joskus vaikeaselkoisetkin. Olisi toivottavaa, että myös laajoissa riita-asioissa sekä rikosasioissakin oikeus pystyisi antamaan olennaiseen keskittyvät perustelut.

Oikeudenkäymiskaaren muut kehittämistarpeet

Itä-uudenmaan kärjäoikeudessa on vireillä noin 1.000 lentoviivästyskorvauksia koskevaa laajaa riita-asiaa, joihin kevennetty oikeudenkäyntimenettely sopisi. Kyseisten asioiden määrä todennäköisesti tulee kasvamaan. Lisäksi eri kärjäoikeuksissa on vireillä lukuisia luottokorkojen kohtuullisuutta koskevia takaisinsaatiasioita. Ainakin edellä kerrottuihin asiaryhmiin tulisi säätää kevennettyjä prosessisäännöksiä. Sama tarve koskee myös ainakin riitautuneita summaarisia asioita tai niiden takaisinsaatiasioita, osin myös kaikkia laajoja riita-asioita.

Näitä kevennettyjä säännöstarpeita olisivat:

1. Asian laadusta riippumatta vaatimuksen ja vastauksen perusteet tulisi esittää tiiviisti. Laajoissa riidoissa on usein hyvin hankala erottaa vaatimusten välittömiä perusteita osapuolten kirjoitusten ollessa hyvin pitkiä ja sisältäessä esimerkiksi saman asian toistamista moneen kertaan eri yhteyksissä. Työryhmämietinnössä ehdotettu sähköinen asiointipalvelu, joka vaatii osapuolia esittämään vaatimukset ja vastaukset rakenteisessa muodossa olisi hyvin tervetullut uudistus kaikissa riitaisissa asioissa. Se auttaisi fokusoimaan riidan kohteen ja estäisi asian turhaa laajentumista epäolennaisuuksiin jo kirjallisen valmistelun alkumetreillä ja vaikuttaisi tätä kautta myös oikeudenkäyntikulujen määrää hillitsevästi.
2. Nykyistä sääntelyä selvemmin tulisi säätää, että preklusion voi asettaa jo kirjallisessa valmistelussa (pienriitamenettelyn ehdotettu OK 6 a luku: 10 § voisi koskea kaikkia riita-asioita).
3. Yhteenvedon laatiminen ei olisi pakollista, kuten ehdotettu pienriitamenettely OK 6a luku: 11 §)
4. Asian voisi ratkaista kirjallisesti, vaikka kaikki osapuolet eivät siihen suostuisikaan (vrt. OK 5 luku 27 a §)
5. Tuomarilla olisi harkintavaltaa aina määrätä, että asian valmistelu ja pääkäsittely pidetään samana päivänä (asettaen sitä ennen preklusion kirjallisessa valmistelussa, edellä kohta 2)

6. Käräjäoikeus voisi ratkaista (yksinkertaisen tai tietyn intressin alittavan asian) yhden tuomarin kokoonpanossa, vaikka osapuoli pyytäisikin täysilukuista kokoonpanoa
7. Tuomari voisi sallia kirjallisen kertomuksen esittämisen (esimerkiksi selvitys jostakin teknisluonteisesta seikasta tai esimerkiksi lentoviivästysjutussa selvityksen sääolosuhteista)
8. Oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta olisi säädetty taksat esimerkiksi niin, että vain erityisestä syystä jutun hävinnyt osapuoli joutuisi korvaamaan kuluja enemmän kuin kantajan voittaman jutun intressi tai intressi kertaa kaksi tms. Tämä koskisi ainakin juttuja, jotka ratkaistaan kirjallisesti. Säädetyn taksan voisi erityisestä syystä ylittää.

Heikkinen Timo
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus